

Asia: STM070:00/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain 15 ja 20 §:n muuttamisesta sekä 20 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan organisaatio

Muu

Henkilöstön mitoittaminen

Vastaako esitysluonnoksessa ehdotettu määrittely mitoitukseen laskettavista henkilöstöryhmistä asiakkaiden ja toiminnan tarpeita?

- Käytännön työssä tärkeintä on asiakkaan tarvitsemaan yksilölliseen ja tilannekohtaiseen tarpeeseen vastaaminen. Siksi työt toimintayksiköissä tulee hoitaa aina joustavasti ja asiakaslähtöisesti.
- On hyvä, että esityksessä eritellään välitön työ, välillinen työ ja tukipalvelut. Riittävä ja oikealla osaamisella varustettu henkilöstö on tarpeen näihin kaikkiin tehtäviin.
- Esityksessä (sivulla 29) todetaan: "Yhteistyössä työvoima- ja elinkeinoministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa ennakoidaan koulutustarpeita ja mahdollisuuksia hyödyntää erilaisia koulutuspolkua. Muun muassa hoiva-avustajien koulutuksen sisällöt tulee yhdenmukaistaa ja koulutuksen saaneiden tehtävät on vakiinnutettava osaksi henkilöstörakennetta." Kirjaus on hyvä ja toivomme, että kirjauksen mukainen työ esimerkiksi hoiva-avustajien koulutukseen liittyen saadaan sisällytettyä hallituksen esitykseen.

Hallitusohjelmaan on kirjattu, että henkilöstön työnjakoa selkiytetään muun muassa tukipalvelujen osalta. Onko esitysluonnoksessa ehdotettu työnjako välittömän asiakastyön ja välillisen tukipalvelutyön osalta asianmukainen vai olisiko sitä tarpeen muuttaa jollakin tavoin?

Kertooko esitysluonnoksessa ehdotettu tapa laskea mitoitus luotettavalla tavalla mitoituksen toteutumisesta?

-

Onko esitysluonnoksessa ehdotettu tapa laskea mitoitus mielestänne käytännössä toimiva?

-

Onko esitysluonnoksessa ehdotettu siirtymäaika näkemyksenne mukaan sopiva 0,7 mitoituksen toteuttamiseen?

- Keskusta kannattaa sitovaa henkilöstömitoitusta tehostettuun palveluasumiseen. Esitys on valmisteltava huolella ja valmisteluun on käytettävä myös hallituksen iltakoulua ja muuta poikkihallinnollista valmistelua. Hallituksen esityksen antoaikataulu ei ole ensisijainen vaan annettavan esityksen uskottavuus ja muu laatu.
- Sitova henkilöstömitoitus on säädettävä niin, että se on realistista toteuttaa. Kunnille ei voida säätää sitovaa velvoitetta, ellei niillä ole tosiasiallista mahdollisuutta täyttää tuota velvoitetta. Sanktioita ei voida luoda sellaiseen tavoitteeseen, jota ei ole tosiasiallisesti mahdollista saavuttaa.
- Yksin mitoitusta tekemän ansiokkaan työn perusteella ei ole mahdollista ottaa kantaa, onko esitetty voimaatuloaikataulu sitovasta mitoituksesta realistinen. Tarvitaan tarkempaa valmistelua mm. työvoiman lisäyksen väylistä ja laskentaa uudistuksen kokonaiskustannuksista (ml. koulutustarpeet) ja erityisesti hallituksen päätökset lisärahoitukseen liittyen.

Miten riittävä henkilöstön saatavuus voidaan turvata?

- Sivulla 60 listataan keinoja työvoiman lisäyksen väylistä. Työvoiman lisäämisen keinot ovat avainasemassa mitoituksen onnistumiselle, joten näitä keinoja tulisi avata ja konkretisoida enemmän. Esimerkiksi työhyvinvointiin ja johtamiseen panostaminen ovat kiistatta olennaisia keinoja vaikuttaa sekä alan pitovoimaan, että houkuttelevuuteen, mutta keinot eivät voi jäädä otsikkotasolle. On myös huomioitava tämän hetken säästötarpeet ja epävarma tilanne sairaanhoitopiireissä ja kunnissa ja tämän vaikutus alan houkuttelevuuteen.
- Sivulla 46-48 käsitellään ulkomaisen työvoiman kysymyksiä. Käsittelytavassa ylikorostuvat ongelmat. Asiaa tulisi tarkastella myös ratkaisukeskeisemmin, ongelmiin ratkaisuja hakien. Ulkomainen työvoima tulisi nostaa yhdeksi keinoksi työvoiman lisäykseen.

Toimintakyvyn ja palvelutarpeen (hoitoisuuden) kansallinen arviointi- ja seurantamittaristo

Mitä RAI:n käyttöön otossa tulee ottaa huomioon?

-

Miten näkemyksenne mukaan RAI-järjestelmän kautta saatavaa tietoa voidaan hyödyntää palvelujen järjestämisessä ja/tai tuotannossa?

-

Sisältyykö RAI:n käyttöön joitakin riskejä tai haasteita?

-

Onko mielestänne olemassa jokin muu / joitakin muita mittaristoja, jotka vastaisivat asiakkaiden toimintakyvyn ja palvelutarpeen (hoitoisuuden) arviointiin ja seurantaan paremmin kuin RAI-mittaristo?

-

Muita huomioita

Mitä muuta haluatte tuoda esiin?

- Vanhuspalveluiden järjestämisen kannalta sote-uudistus on toteutettava viivytyksettä, jotta yhdenvertaisuus toteutuisi ja vanhuspalveluiden ja terveydenhuollon palveluketjut toimisivat hyvin ja oikea-aikaisesti. Henkilöstömitoituksen toimeenpano on synkronoitava sote/maakunta - uudistukseen.
- Vanhuspalveluiden kehittäminen on laaja kokonaisuus, josta nyt on irrotettu yksi osa ensin lailla säädettäväksi. Yhden asian irrottaminen laajemmasta kokonaisuudesta voi vaarantaa kokonaiskuvan hahmottamisen. Siksi kokonaiskuvaa sekä hoivan järjestämisen mahdollisuuksista, että käytettävissä olevista resursseista on tarkasteltava koko ajan.
- Yksi huomioitava voimavara on kolmas sektori - järjestöt, seurakunnat ja vapaaehtoiset, jota on nivottava mukaan sopivalla tavalla ikäihmisten palveluiden turvaamiseen esimerkiksi ulkoilu- ja viriketoiminnassa.
- Laskelmissa on varauduttava siihen, että tehostetun palveluasumisen paikkoja tarvitaan tulevaisuudessa lisää, sillä yhä vanhempien iäkkäiden määrä kasvaa ja jo nyt kotihoidossa on hyvinkin huonokuntoisia vanhuksia.
- Tehostetun palveluasumisen rinnalla on muistettava kotona asuvat ikäihmiset. Suurin osa (noin 90%) yli 75-vuotiaista asuu kotona. Heistä moni asuu yksin tai ikääntyneeltä puolisoiltaan saamansa tuen turvin. Kotihoitoa on kehitettävä yhtä aikaisesti ja yhtä suurella huomiolla kuin tehostettua palveluasumista. HE:n sivulla 58 viitataan kotihoitoon todeten, että ”... on mahdollista, että myös sinne saadaan velvoitteita, joilla turvataan riittävä henkilöstö”. Olisi hyvä avata, mihin kirjauksella viitataan. Sivulla 74 pohditaan yhdenvertaisuusnäkökulmasta perustelua sille, miksi tehostettu palveluasuminen on priorisoitu kotihoidon edelle sitovaa henkilöstömitoitusta säädettäessä. Perusteluna käytetään sitä, että etenkin tehostetussa palveluasumisessa on tullut esiin merkittäviä puutteita asiakas- ja potilasturvallisuudessa. Lienee kuitenkin niin, että myös kotihoidossa on vastaavia puutteita ja henkilöstövajausta, mutta ne eivät ole nousseet samalla tavalla julkisuuteen kuin palveluasumisessa havaitut puutteet.
- Ikääntyneille omaishoitajille on turvattava todellinen mahdollisuus vapaapäiviin. Työelämän pitää joustaa nykyistä paremmin myös omaishoidon tarpeisiin – moni työssäkäyvä pitää huolta ikääntyneistä omaisistaan toisella puolen maata.
- Perhehoito on vielä paljolti käyttämätön mahdollisuus ikäihmisen hoidon ja huolenpidon kodinomaiseksi järjestämiseksi. Perhehoidon ja uudenlaisten yhteisöllisten asumismuotojen kehittämisen tulee olla keskeisessä roolissa vanhuspalvelulain laajemmassa uudistamisessa.

- Ikäihmisten vajaaravitsemuksen tulee kiinnittää erityistä huomiota kaikissa sosiaali- ja terveydenhoidon palveluissa.

Pakarinen Helena
Suomen Keskusta rp